

Op 10 mei 1940 valt Duitsland ons land, België, Luxemburg en Frankrijk binnen. Op 12 mei moeten 50.000 Bredanaars huis en haard verlaten. Wie de opdracht hiertoe gaf is niet helemaal duidelijk, was het een Franse Generaal of was het de Burgemeester van Breda?

Wij (vader, moeder en tien kinderen) slapen al een paar nachten met z'n allen op de vloer in de huiskamer. We weten, de Duitsers zijn in aantocht. En dan is het zover; we krijgen bericht dat wij weg moeten, de stad uit. We werden in groepen verdeeld en onder leiding van een der burens welke 4 huizen van ons vandaan woonde, zijn we met 54 personen op weg gegaan. Allemaal dubbele kleding aangetrokken, 2 fietsen meegenomen, voedsel voor onderweg enz..

Voor een verder relaas van deze ernstige gebeurtenissen verwijs ik U naar het volgende.

Omdat we in de familie nog steeds met de vlucht en zijn gevolgen bezig zijn, zijn mijn broer Wim en ik, in 2004 op onderzoek gegaan naar de plaats en de omstandigheden waar bij ons gezin zo ernstig getroffen werd.

Resultaat van het onderzoek.

De beschieting van ons vluchtelingen had 64 jaren geleden plaatsgevonden. Inmiddels waren al enkele broers en zussen gestorven en er was feitelijk nog maar een zus, te weten Nolda, die gelet op de leeftijd, zich het gebeurde moest kunnen herinneren, wij zelf waren te jong om een en ander goed te begrijpen en op te nemen, hoewel wij, nog in leven zijnde kinderen, zich de beschieting nog steeds levendig kunnen herinneren. Nolda schreef in een begeleidend briefje, gevoegd bij haar herinneringen: "Karel, ik heb geprobeerd een en ander op papier te zetten. Ik ben door jou vraag weer erg veel met de vlucht bezig geweest. Toen ik goed 50 jaar was ben ik hiervoor bij de neuroloog terecht gekomen. Ik dacht altijd flauwekul een oorlogssyndroom, ik weet nu beter"

De herinneringen van Nolda, ten tijde van de vlucht

" Wij liepen langs de Wilhelminasingel, richting Ginneken, doch daar kwamen de eerste Duitse vliegtuigen al aangevlogen. Nadat we ons ter aarde hadden gestort volgde een zwaar bombardement. Zoals later bleek was bierbrouwerij "De Drie Hoefijzers" , aan de Terheijdenstraat en de Ceresstraat zwaar

getroffen. Zo snel we konden zijn we verder richting België vertrokken. De eerste nacht hebben wij bij een boer in de stal geslapen, waar weet ik niet . De volgende dag zijn we verder richting België getrokken, wij lopen op een weg met aan weerszijden bomen en greppels, wij horen vliegtuigen aankomen vliegen en wij doken allen in de greppels. Ons moeke had onze Jos bij zich, hij was de kleinste. Dan volgt een beschieting vanuit de vliegtuigen en toen ze weg waren zat onze Jos onder het bloed maar ons moeke was getroffen; **dodelijk getroffen**. De verslagenheid was enorm, ongelofelijk, niet te bevatten, maar de groep moest verder. Het was te gevaarlijk om te blijven. Franse soldaten sommeerden ons verder te trekken, zij zouden moeder begraven. Ene Mijnheer Roelands heeft ons opgevangen en in een nabij gelegen huisje hebben wij overnacht. De volgende dag zijn wij, met deze Heer Roelands naar Antwerpen gelopen, zijn gezin was reeds de dag tevoren naar Antwerpen gegaan alwaar een dochter uit het gezin in een klooster werkzaam was. De weg was moeilijk begaanbaar i.v.m. kapotgeschoten, niet meer te gebruiken bruggen. In Antwerpen aangekomen werden wij in een school opgevangen. We kwamen in contact met Madame Jacobs welke ons meenam naar haar huis en gezin. De volgende dag moesten wij weer verder, richting St. Nicolaas. Aldaar hebben wij enige tijd in een leegstaande woning gezeten. Daar hoorden wij dat veel Bredanaars in een school zaten. Wij, de drie oudste kinderen, gingen erheen om te zien of er bekenden waren. Tijdens onze tocht er naar toe, hoorden wij hevige bombardementen waarbij tal van stadgenoten getroffen zijn (o.a. een vriendin van ons Jo). Toen de Duitsers ook St. Nicolaas binnen trokken zijn wij naar Breda, naar huis gegaan. Na thuiskomst heeft ons vader stappen ondernomen om te zien waar ons moeke begraven lag. Ons Pa en ik zijn daarop naar Wuustwezel gegaan, daar hadden zij stukjes stof van haar kleding geknipt zodat wij wisten dat ons moeder daar begraven lag. Moeke is later, op 27 mei 1940 herbegraven in Breda.” Tot zover het relaas van Nolda.

We vervolgen ons onderzoek en gaan naar Wuustwezel (België) alwaar Moeder doodgeschoten is. Op het gemeentehuis aldaar vertelde men ons dat we voor informatie uit de oorlogstijd ons het beste in verbinding konden stellen met de Heemkunde en met de betreffende familie Roelands. Een adres van een der bestuursleden van de Heemkunde, waarvan de naam ik me niet meer herinner werd ons ter hand gesteld. Deze vertelde dat hij alles in het werk zou stellen om de gevraagde gegevens te verzamelen en ons hierover te berichten. Hij, het bestuurslid, schreef ons later het volgende: “ Bijgevoegd vind je het hele oorlogsverhaal van maandag 13 mei 1940 zoals het beschreven staat in een oorlogsboek over Wuustwezel. Aan dit boek werkte een zoon van Jef Roelands (de Heer Roelands welke ons naar Antwerpen begeleid heeft) Guillaume Roelands mee. Deze Guillaume is echter ook al heel wat jaren geleden gestorven. Zijn jongste zus Gabriëlla woont nog op die Kalmthoutse

Steenweg. Zij kent het verhaal van haar ouders. Haar 10 jaar oudere zus weet daarover zeker nog meer te vertellen. Zij gaat er over spreken met haar oudere zus. Voor verdere gegevens neem je zelf contact op met deze mensen, Stan en Gabriëlla Paelinckx – Roelands, Kalmthoutse steenweg 189 A, Wuustwezel. Deze mensen willen U met alle plezier ontvangen. Hopende U hiermee van dienst te zijn geweest wensen wij U het allerbeste met uw zoektocht naar wijlen Uw moeder Anna Damen.” w.g. (niet leesbaar).

MEIDAGEN 1940

In aanvulling op de gegevens welke via enkele kanalen verkregen zijn en in aansluiting op de gegevens welke wij van de Heemkundekring Wuustwezel hebben ontvangen het volgende: Met de gegevens van de Heemkunde werden wij in de gelegenheid gesteld contact op te nemen met leden van de familie Roelands en hierover kunnen wij het volgende mededelen. Onze zoektocht bracht ons in contact met de dochters Roelands. Zie voor het verslag van deze ontmoeting het volgende:

Gisteren hebben wij, Wim en ik ,een gesprek gehad met twee dochters en een schoonzoon van de Heer Jef Roelands te weten de Heer en Mevrouw Stan en Gabriëlla Paelinckx Roelands, wonende aan de Kalmthoutse Steenweg 189a te Wuustwezel en Mevrouw de weduwe Weijten-Roelands, wonende te Brasschaat, welke voor deze gelegenheid naar Wuustwezel was gekomen. We werden allerhartelijks ontvangen en na een inleidend gesprek is getracht meer inzicht te verkrijgen in de omstandigheden waaronder moeder gestorven is. Ook zij wisten aanvankelijk niet zoveel helderheid te verschaffen, oorzaak van het gebrek aan kennis was het feit dat Mevrouw Weijten-Roelands, toen zestien jaren jong, in de meidagen van 1940 in Antwerpen was, zij was namelijk in betrekking bij de nonnen in het klooster op de Paardenmarkt. Haar zuster Mevrouw Paelinckx -Roelands was in de meidagen van 1940 slechts vier jaren oud en kan zich uiteraard niets herinneren. Niettemin is getracht inzicht te krijgen in de gebeurtenissen van eerder genoemde meidagen. De Heer Paelinckx was zelfs zo vriendelijk met ons een rondrit te maken langs de woning van zijn vrouws oma en opa, gelegen aan de Witgoorsebaan en door de dreef waar moeder, vermoedelijk, is omgekomen en langs wegen en paden waarover wij vermoedelijk gekomen zijn.

Daaraan voorafgaande kan met stelligheid geconcludeerd worden dat wij, onder leiding van het Blokhoofd, de buurman van vier huizen van ons vandaan, werkzaam bij het Parket te Breda en op last van de plaatselijke autoriteiten, gevlucht zijn naar België. Via de Wilhelminasingel zijn we vervolgens naar het Ginneken gegaan om van daaruit door Ulvenhout, Chaam, Meer en Loenhout in

Wuustwezel te komen. (Breda had twee hoofdwegen aangegeven waarlangs de vluchtelingen naar Antwerpen zouden gaan; 1 via Rijsbergen en Zundert en 2 via Ginneken, Ulvenhout, Chaam, Meer).

Een tweede mogelijkheid voor onze groep is dat wij via de Wilhelminasingel, Ginneken, Ulvenhout, Strijbeek, Galder, Meerle, Meer en Loenhout in Wuustwezel terecht zijn gekomen. Dit lijken de meest waarschijnlijke routes omdat via deze wegen de rivier de Aa of Weerijds moet worden overgestoken. Deze rivier had drie bruggen waarvan er op dat moment twee waren opgeblazen door het Belgische leger, dit om enige obstakels op de weg te leggen voor de oprukkende Duitsers. Zouden wij via een andere weg gegaan zijn dan hadden wij de rivier niet hoeven over te steken. De vraag rijst wel; waarom wij van Wuustwezel richting Kalmthout trokken? Was dit de onbekendheid met het terrein, waren het de opgeblazen bruggen die ons dwongen een omweg te maken, was het te druk op de weg met vluchtelingen en of militairen, was het te chaotisch en wist men niet waar naar toe? Wij zullen het nooit weten.

Feit is wel dat als we naar Antwerpen moesten lopen wij niet richting Kalmthout moesten gaan want dit zou een fikse omweg betekenen. Toch liepen wij daar, vluchtelingen, ouders met kleine kinderen waarvan er een aantal nog gedragen moest worden, dodelijk vermoeid en op een verkeerde weg. Antwerpen was nog ver en plots een vliegtuig, iedereen duikt een greppel in en, zoals moeders zijn, moeder richt zich op om te kijken of ieder wel veilig is en op hetzelfde moment wordt zij getroffen door een projectiel welk door het vliegtuig is afgeschoten. **Dodelijk getroffen** ligt zij daar met onze Jos, de jongste uit het gezin, onder zich. Dit leed, dit verdriet laat zich niet omschrijven.

Wat er vervolgens gebeurt laat zich het best als volgt omschrijven, nauwkeurige gegevens hierover zijn niet bekend doch de later gevoerde gesprekken hierover, binnen het gezin Roelands, geven het volgende beeld. Kort nadat dit ongeluk ons was overkomen werden wij opgevangen door de Heer Roelands. De heer Jef Roelands was bij zijn ouders aan de Witgoorse baan om hand- en spandiensten te verrichten bij de voorbereiding tot het vluchten naar Antwerpen, zijn vrouw en kinderen waren al met een groep mee op de vlucht, richting Antwerpen. Omdat hij nog een en ander uit zijn eigen woning, gelegen aan de Kalmthoutse Steenweg moest halen liep hij de tegenover de woning gelegen dreef in. Daar zag hij tot zijn grote ontsteltenis een grote groep ontredderde mensen, vluchtelingen, welke getroffen was door een groot ongeluk. Zonder aarzelen heeft hij het grote gezin hetwelk hun moeder verloren had mee naar zijn huis genomen en datgene gedaan wat in zijn vermogen lag om het gezin te helpen en te troosten. Gelet op het grote ongeluk hetwelk ons was overkomen, gelet op de vermoeidheid van de

vluchtelingen en in het bijzonder gelet op het niet zomaar kunnen achterlaten van moeder moesten er een aantal zaken geregeld worden. Franse soldaten hebben moeder in een deken gewikkeld, een graf gegraven en moeder begraven, vervolgens hebben zij van twee stokken een kruis gemaakt en op het graf geplaatst.

De heer Roelands heeft ons gezin verzorgd en een en ander in orde gemaakt om te overnachten, in welk huis is niet duidelijk, wellicht zijn eigen woning maar mogelijk ook dat van zijn ouders. Dat dit een grote opoffering moet hebben betekend laat zich raden, immers zijn gezin was al eerder naar Antwerpen vertrokken, hij zou hen weldra achterna komen doch nu was hij verhinderd zonder dat hij zijn gezin in kennis kon stellen van de recente gebeurtenissen welke zijn komst vertraagde. Vrouw en kinderen van de Heer Roelands moeten zich enorm ongerust hebben gemaakt. Wat er daarna precies heeft plaatsgevonden is niet bekend.

In onze groep vluchtelingen, waarvan wij deel uitmaakte, zonder ons doorgelopen naar Antwerpen en aldaar opgevangen, wellicht in een school en hebben wij deze later nog ontmoet? Het bleek niet meer te achterhalen.

De volgende morgen zijn wij tezamen met de Heer Roelands naar Antwerpen vertrokken, hij, de twee kleintjes, Jos en Annie, achterop de fiets, richting klooster alwaar zijn dochter werkzaam was, en waar hij hoopte zijn vrouw en kinderen weer te zien. In het klooster aangekomen maakten wij kennis met een vrijwilligster Madame Jacobs.

Nadat wij afscheid hadden genomen van de Heer Roelands nam Madame Jacobs ons mee om daar in de familie te worden opgenomen, een fijne familie waar we nog jarenlang bevriend mee zijn geweest.

Voor het verdere verloop van de vlucht wil ik verwijzen naar datgene wat Nolda hierover geschreven heeft.

Enige dagen nadat wij thuis waren aangekomen is Vader met Nolda naar Wuustwezel gegaan om bij de Gemeente te informeren naar de begraafplaats van moeder en voorts wat er gedaan moest worden om de herbegravenis van Moeder te Breda te organiseren. De Gemeente, dienst afdeling Bevolking, heeft daarop een overlijdensakte in orde gemaakt (zie bijlage) en voorts alle medewerking verleend om de herbegravenis van moeder zo snel als mogelijk was te kunnen uitvoeren.

Enige decennia later is zij wederom herbegraven, zij is toen bijgezet tussen lotgenoten op het oorlogsgraven kerkhof te Loenen in vak B, nummer 385. Bij deze gelegenheid is een nieuw gedenkteken gemaakt dat de namen bevat van onze voorouders en tevens weergeeft waar moeder nu begraven is (zie foto). Een gedenkteken waarop haar huidige begraafplaats is weergegeven maar waarbij ook herdacht worden haar echtgenoot Martinus van Campen, zijn tweede vrouw Wilhelmina van den Ende en haar eerste man Petrus Segers.